

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılın Finansal Verilerine Etkisi

Effect of Audit Opinion Types on Next Year's Financial Data

DOI: 10.38155/ksbd.1499122

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
10/06/2024

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
22/08/2024

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31/12/2024

KARADENİZ SOSYAL
BİLİMLER DERGİSİ

Dr. Öğr. Üyesi İsa KILIÇ
İskenderun Teknik Üniversitesi
Muhasebe ve Vergi Bölümü
isa.kilic@iste.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7406-2245

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışmada, anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşım bulunmadığından etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

Denetim görüşünden faydalanarak işletme ile ilgili finansal bir karar veren bilgi kullanıcıları, en erken bir önceki hesap dönemi verilerine ait denetçi görüşünü incelerler. Denetçi görüşünden faydalanan finansal bilgi kullanıcısının vermiş olduğu kararın etkisi de işletmenin bir sonraki dönem finansal verilerinde görülür. Bu çalışmada, verilen bir denetim görüşü türünün işletmenin bir sonraki yıl finansal verilerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda, 2021 yılında BİST'te işlem gören ve *olumlu* dışında denetim görüşü alan 30 işletme verisi çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada yöntem olarak TOPSİS yöntemi kullanılmıştır. TOPSİS yöntemiyle denetim görüşünün işletmelerin finansal verilerine etkisi, göreceli önem değerlerine göre hesaplanarak işletmeler sıralandırılmıştır. İkinci aşamada, araştırma kapsamındaki işletmelerin sektörel ortalamaları ile TCMB sektörel ortalamaları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; sektörel olarak herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan yapılan göreceli önem değerlerine göre sıralamada en başarılı işletmenin YYAPI olduğu, sektörel sıralamalarda ise imalat sektöründe TUKAS'ın en ideal skor ile birinci sırada yer aldığı, son sırada bulunan BRKO'nun ilgili denetim görüşünün *görüş vermekten kaçınma* olduğu, tüm oranlar birlikte değerlendirildiğinde *olumlu* dışında denetim görüşü alan işletmelerin sonraki yılın finansal verilerine olumsuz bir etkisinin olduğu ancak yapılan sıralamalarda *sınırlı olumlu görüş* türünün etkisinin *görüş vermekten kaçınma* görüş türü etkisinden daha az olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Denetçi Görüşü, Finansal Veriler, TOPSİS.

Abstract

Information users who make a financial decision about the business by making use of the audit opinion examine the auditor's opinion of the data of the previous accounting period at the earliest. The effect of the decision made by the financial information user who benefits from the auditor's opinion is also seen in the next period financial data of the company. In this study, it is aimed to determine the effect of a type of audit opinion given on the financial data of the enterprise in the following year. In line with the specified purpose, 30 business data that were traded on BIST in 2021 and received an audit opinion other than positive were included in the study. TOPSIS method was used as the method in the study. Using the TOPSIS method, businesses are ranked by calculating their impact on their financial data according to their relative importance. In the second stage, the relationship between the sectoral averages of the companies within the scope of the research and the CBRT sector averages was investigated. As a result of the analysis; YYAPI is the most successful enterprise in the ranking according to the relative importance values without any sectoral discrimination. In sectoral rankings, TUKAS ranks first with the most ideal score in the manufacturing sector, BRKO ranked last, BRKO's relevant audit opinion is a disclaimer of opinion, when all ratios are evaluated together, it has been determined that businesses that receive an audit opinion other than positive have a negative impact on the financial data of the following year, but in the rankings made, the effect of the limited positive opinion type is less than the effect of the opinion type of refraining from giving an opinion.

Keywords: Auditor's Opinion, Financial Data, TOPSIS.

Giriş

Finansal bilgi kullanıcıları; yatırımcılar, finansman sağlayıcıları, işletme ortakları, bağımsız denetçiler ve muhasebe meslek mensupları gibi geniş bir grubu kapsamaktadır. Bilgi kullanıcıları bazen işletmenin finansman talebinde bulunduğu bir finans kurumu bazen de yatırım yapan bir yatırımcı olabilir. Bu kullanıcılardan yatırımcı; işletme ile ilgili bir yatırım kararı verirken, finansman sağlayıcısı; işletmenin finansman talebine olumlu veya olumsuz bir karar verirken birçok kanal üzerinden bilgi alırlar ve sonunda yatırımcı o yatırımı yapip yapmamaya veya finansman talebini kabul etmeye veya reddetmeye karar verirler. Tüm bu finansal bilgi kullanıcıları işletmeler ile ilgili formel/informel birçok bilgi kaynağını kullanıyor olsalar da en nihayetinde en faydalı ve formel bilgi kaynağı, o işletmenin yayınlanan denetim raporu ve ilgili raporun ekinde yer alan finansal tablolarıdır. Bir işletme ile ilgili karar verici olan birçok bilgi kullanıcısı, ilgili işletme ile ilgili bir karar alacağı zaman o işletmenin yayımlanmış olduğu finansal verileri dikkate alarak bir karar verir. Yayımlanmış olan finansal veriler de en erken, bir önceki hesap dönemine ait olan tarihi finansal verilerdir. Finansal bilgi kullanıcıları; ilgili finansal verileri değerlendirilirken bu verilerin alanında uzman, işletme ile herhangi bir bireysel ilişkisi olmayan bir bağımsız denetçinin bağımsız denetiminden geçtiğini ve denetim raporundaki denetçi görüşünün türünü de dikkate alarak bir değerlendirmede bulunur. Bağımsız denetçiler, yürütmekte oldukları denetim sürecini tamamladıkları zaman denetlenen işletme ile ilgili; *olumlu görüş*, *sınırlı olumlu görüş*, *görüş vermektan kaçınma* ve *olumsuz görüş* olmak üzere bu dört görüş türünden birini belirtmek zorundadırlar.

Denetçi görüşlerinin işletmenin finansal verilerine etkisi de genellikle denetimden sonraki hesap dönemlerinde daha belirgin hale gelir. Örneğin; bir işletme için verilen *olumlu* bir denetçi görüşü, o işletme ile ilgili piyasada güven artışı sağlarken aynı zamanda potansiyel yatırımcılar ve kreditorler açısından da olumlu bir izlenim oluşturmaktadır. Bu durum, işletmenin likidite pozisyonunu güçlendirebilir ve işletmenin daha uygun koşullarda finansman bulmasını sağlayabilir. Aynı şekilde, *görüş vermektan kaçınma* veya *olumsuz* bir denetçi görüşü de işletmenin kredi notunu ve yatırımcı güvenini negatif yönde etkileyerek işletmenin finansal açıdan zor dönemler geçirmesine veya yatırım maliyetlerinin artmasına neden olabilir.

Görüldüğü üzere bağımsız denetçi tarafından verilen bir denetim hizmeti aslında tüm finansal bilgi kullanıcılarına fayda sağlamaktadır. Denetçinin sunmuş olduğu denetim hizmeti ile belirtilen denetim görüşü türünden etkilenecek işlem yapan finansal bilgi kullanıcılarının yapmış olduğu işlemlerin etkisi görüş türünün ait olduğu yılın değil sonraki yılın finansal tablolarına yansımaktadır. Öyleyse denetçi görüşünün etkisinin işletmenin sonraki yıl hesap

dönemine ait finansal verilerinde (likidite, kârlılık vb.) aranması faydalı olacaktır. Bu düşünce; çalışmanın temel arayışını oluşturmuş olup araştırmada, verilen bir denetim görüşü türünün işletmenin bir sonraki yıl finansal verilerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma; literatür araştırması, TOPSİS yöntemi, araştırma ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Literatür Araştırması

Literatürde denetim görüşlerinin işletme finansal verilerine, hisse senetleri getirilerine, kârlılığına, işletme performansına etkisine vb. hususlarda yapılan çalışmalardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Sylvia ve diğerleri (2024); geçmiş denetim görüşlerinin, işletme kârlılığının ve şirket büyüklüğünün gelecek dönemdeki denetim görüşlerine olan etkisini araştırmışlardır. Araştırmaya 2018-2021 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası Jakarta İslami Endeks 70 (JII 70)'de işlem gören 28 işletmenin 4 yıllık verileri dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda; kârlılık değişkeninin işletmenin denetim görüşü üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, bir önceki yıla ait denetim görüşü değişkeninin işletmenin sonraki dönem denetim görüşü üzerinde önemli bir etkisinin olduğu gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Stojanovic & Dordevic (2023), denetim görüşlerinin işletme kazançlarının kalıcılığını etkileyip etkilemediği üzerine bir derleme çalışması yapmışlardır. Araştırmada yöntem olarak bibliyometrik bir analiz yöntemi kullanılmış olup ulusal ve uluslararası literatür taranmıştır. Çalışma sonucunda; denetim görüşlerinin tüm yatırımcılar için giderek daha çok dikkate alınan bir kriter olduğu, denetim görüş türlerinin detaylıca yatırımcılar tarafından değerlendirildiği, yatırımcıların ve denetim raporunun diğer kullanıcıların da karar vermeden önce analitik bir yaklaşımla incelendiği, denetim görüşlerinin işletmenin kazançlarına olumlu etkilerinin olduğu vurgulanmıştır.

Satır & Koca (2023), *olumlu* denetim görüşü ile kârlılık oranları arasındaki ilişkiyi TOPSİS yöntemi ile analiz etmiştir. Araştırmada; Borsa İstanbul (BİST) dokuma ve deri sektöründe işlem gören işletmelerin 5 yıllık verileri analize dahil edilmiş olup analiz sonucunda kârlılık oranları kriter alınarak yapılan sıralamada sonuçların yıldan yıla farklılık gösterdiği, YATAS'ın 2017, 2019 ve 2020 yıllarında; BOSSA'nın ise 2018 ve 2021 yıllarında kârlılık performansı en yüksek işletme olarak sıralandığı belirtilmiştir.

Maharani & Yandi (2023); bir önceki yılın denetim görüşünün, denetim kalitesinin, şirketin finansal durumunun ve şirket büyüklüklerinin şirketin büyümesine ve denetim görüşlerine olan etkisini araştırmışlardır. Araştırma kapsamına, 2011-2013 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören ve üst üste üç yıl zarar eden işletmeler dâhil edilmiştir. Araştırmada yöntem olarak lojistik regresyon yöntemi kullanılmış olup denetim

kalitesinin ve önceki yıla ait denetim görüşlerinin işletmenin sonraki dönem denetim görüşlerine önemli bir etkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Hewage & Ediriwickrama (2022), denetim raporlarının işletmelerin elde etmiş olduğu kazanç kalıcılığı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma kapsamına Sri Lanka borsasına kayıtlı bankacılık, finans ve sigorta sektörü hariç tüm işletmelerin 2012-2018 finansal verileri dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda; yatırımcıların öngörüsüz yatırımlar yapmak yerine şirketin finansal istikrarını anlamak için yatırım kararı vermeden önce denetim raporlarını incelemeleri gerektiği, yatırımcıların çoğunlukla sorumluluk reddi görüşü bulunan firmalara yatırım yaparken dikkatli olmaları gerektiği, yöneticilerin de denetçiler tarafından “*Yönetim Mektubu*”nda verilen tavsiyeye uymaları gerektiği ve mali raporların adil sunumu için derhal düzeltici tedbirler almaları gerektiği vurgulanmıştır.

Putri ve diğerleri (2022); Endonezya Menkul Kıymetler Borsası imalat sektöründeki işletmelerin kârlılık, likidite ve firma büyüklüğünün denetim görüşü üzerindeki etkisini araştırmış olup kârlılık, likidite ve firma büyüklükleri ile denetim görüşü üzerinde anlamlı birer ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aydoğan & Yereli (2021); bankacılık sektöründe denetim görüşünün hisse senedi getirilerine etkisini T-testi ve Olay Çalışması (Event Study) yöntemleri ile araştırmışlardır. Araştırmada; BİST’de işlem gören bankalar arasında 2011-2020 yılları arasında senede üç ara dönem ve bir yıl sonu mali verilerine göre görüş bildirilen 120 bağımsız denetim raporu incelenmiş olup inceleme sonucunda denetçi görüşünün hisse senedi performansı ve getirisinde etkisinin olduğu, denetçi görüşlerinin yatırımcı kararlarını pekiştirici yönde etkilediği görülmüştür.

Islahuzzaman ve diğerleri (2020), kârlılık ve yatırım kararlarının denetim görüşlerinin alınmasındaki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma kapsamına, 2014-2019 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası’nda işlem gören hizmet işletmeleri dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda; işletme kârlılığının denetçi görüşü üzerinde etkili olduğu, şirketin kârlılık oranının değeri ne kadar yüksekse şirketin kâr elde etme yeteneğinin de o kadar yüksek olduğu, böylece denetçinin şirketin işini sürdürme yeteneği konusunda ve denetçi görüşünde hiçbir şüphe de kalmadığı belirtilmiştir.

Acar & Temiz (2019), *olumsuz görüş ya da görüş bildirmekten kaçınma* görüşü şeklinde denetçi görüşüne sahip şirket pay senetlerinin getirileri üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmaya, BİST’de işlem gören firmaların 2005-2017 dönemi içerisinde aldıkları denetçi görüşleri ve bu görüşlerin bilgi değeri veri olarak dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda,

olumsuz görüş ve görüş bildirmekten kaçınma denetçi görüşlerinin şirket pay senetleri üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir.

Ocak (2016); kâr yönetimi, denetim görüşü ve denetim firmalarının değişimi arasındaki ilişkileri incelemiş olup bu araştırmada BİST imalat sektöründe 2006-2013 yılları arasında faaliyet gösteren işletmelere ait 1121 adet denetim raporu araştırmaya dâhil etmiştir. Araştırma sonucunda; tahakkuk esaslı kâr yönetiminin göstergesi olan ihtiyari tahakkukların işaretli/mutlak değerleri ile olumlu görüş dışındaki görüş arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu, geçmiş dönemde olumlu görüş dışında bir görüş alma ile mevcut dönemde denetim firması değişimi arasında pozitif ve anlamlı ilişki tespit edildiğini belirtmiştir.

Kara (2015), denetim görüşlerinin hisse senetlerine olan anormal getirilerini incelemiştir. Araştırmada; BİST’te işlem gören 2009-2014 yılları arasında faaliyet gösteren ve finans sektörü dışında kalan 88 şirketin verileri araştırmaya dâhil edilmiş olup yapılan çalışma sonucunda denetim görüşlerinin ilan edilmesiyle birlikte hisse senedi getirileri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu, denetim görüşlerinin ilan edilmesiyle hisse senetleri getirilerinde anormal bir getiri elde edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Denetçi görüşlerinin ulusal ve uluslararası literatürde birçok çalışmaya esin kaynağı olduğu, yukarıdaki bazı örnek eserlerde görülmektedir. Ancak yapılan çalışmaların tamamında denetim görüşlerinin genel anlamda hisse senetlerine etkileri, kârlılık üzerine etkileri incelenmiştir. Bu çalışmanın özgünlüğü, verilen denetim görüşünün bir sonraki yılın finansal verileri üzerindeki etkisinin incelenmesinde yatmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

TOPSİS Yöntemi

TOPSİS, analize dâhil edilen verilerden ideal olan, çözüme en yakın ve en uzak alternatifleri veren bir yöntemdir. Bu yöntem, *İdeal Çözüme Benzerliğe Göre Sıralama Performansı Tekniği (Technique For Order Preference By Similarity To An Ideal Solution, TOPSIS)* adıyla bilinen ve Hwang ve Yoon (1981) tarafından önerilmiş bir tekniktir. Yöntem, özünde ideal çözüme en yakın olan alternatifler ile ideal çözümden negatif olarak uzaklaşan en uzak alternatifler arasından seçimler sunar (Hwang ve Yoon, 1981: 63). Bu yöntem; seçilen alternatifin *Pozitif İdeal Çözüme (Positive Ideal Solution, PIS)* yani maliyet kriterlerini minimuma indiren ve fayda/ kâr kriterlerini maksimuma çıkaran çözüm ile *Negatif İdeal Çözüme (Negative Ideal Solution, NIS)* yani maliyet kriterlerini maksimuma çıkaran ve fayda/ kâr kriterlerini en aza indirgeyen, çözüme de en uzak mesafeye sahip olması gerektiği varsayımlarına dönük alternatifler sunan bir yöntemdir (Nadaban ve diğerleri, 2016:826). TOPSIS yönteminin temel mantığı, seçilen alternatifin pozitif ideal çözüme mümkün olan en

yakın ve negatif ideal çözüme de mümkün olan en uzak mesafede olmasıdır. Kısaca TOPSIS yöntemi, ideal çözüme maksimum benzerlikte bir alternatifi seçmeyi amaçlamaktadır (Şahin ve Akyer, 2011:77).

TOPSIS yönteminin kullanılma nedenleri ve TOPSIS yöntemi hakkında bazı bilgiler; (Korkmaz, 2023:121):

- ✓ TOPSIS yöntemi, belirlenen alternatiflerin sıralanması noktasında karar vericiye yol göstermektedir.
- ✓ TOPSIS yönteminde; öklid uzaklığı yardımı ile tüm alternatiflerin ideal ve negatif ideal çözümden olan uzaklıklarının hesaplanmasıyla elde edilen skor, ideal çözüme yakın olmaktadır.
- ✓ TOPSIS yönteminde; seçilen alternatifi negatif ideal çözüme en uzak, pozitif ideal çözüme ise en yakın mesafede olması istenmektedir.
- ✓ TOPSIS yöntemi en iyi alternatif olarak ideal çözüme en yakın olan alternatifi kabul etmektedir.
- ✓ TOPSIS yöntemi; ideal çözüm olarak nitelendirilen çözümde fayda kriterini maksimize eden, maliyet kriterini ise minimize etmekte olan çözümdür.
- ✓ TOPSIS yönteminde; negatif çözüm ise maliyet kriterini maksimize eden, fayda kriterini minimize etmekte olan çözümdür.

TOPSIS yöntemi; varsayımsal bir olumlu ideal ve varsayımsal bir olumsuz ideal, alternatif (en düşük) noktaya yakınlıklarına göre alternatifleri sıralamaktadır. Bu bağlamda; alternatif alan seti, n-boyutlu öklid uzayı olarak tanımlanır. Bu nedenle her alternatif bu alanda bir nokta olarak gösterilir. En üst ve en alt noktaları tanımlayabilmek için temel varsayım, her bir niteliğin artan veya azaltan fayda şeklinde karakterize edilmesidir. Daha sonra TOPSIS yöntemi, öklid uzaklıklarıyla alternatiflerin olumlu ve olumsuz ideal noktalara uzaklıklarını ölçerek çözümü ortaya koyar (Chamodrakas ve diğerleri, 2011:906; Şahin, 2017:53).

TOPSIS yönteminin uygulama aşamaları altı adımda tanımlanmıştır: (Hwang ve Yoon,1981)

- 1-Başlangıç (Karar) Matrisinin Oluşturulması
- 2-Standart Karar Matrisinin Oluşturulması
- 3-Ağırlıklı Standart Karar Matrisinin Oluşturulması
- 4-Pozitif (A^*) ve Negatif (A^-) İdeal Çözümlerin Oluşturulması
- 5-İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması
- 6-İdeal Çözüme Göreli Uzaklığının Hesaplanması

Yukarıda altı adımda belirtilen TOPSİS yöntemi uygulama aşamalarının nasıl uygulanacağı ve formül gösterimleri aşağıda yer aldığı gibidir: (Sönmez vd., 2023: 151-152; Yaşar ve Bolat, 2023:186-187).

1. Aşama Başlangıç (Karar) Matrisinin Oluşturulması: Başlangıç matrisinin satırlarında, üstünlükleri gösteren alternatifler yer alır; sütunlarında ise bu alternatifler için kriterler bulunmaktadır. Başlangıç matrisi aynı zamanda karar matrisi olarak da bilinmektedir.

$$\begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1j} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2j} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ x_{i1} & x_{i2} & \cdots & x_{ij} \end{bmatrix}$$

2. Aşama Standart Karar Matrisinin Oluşturulması: Bu aşamada, karar matrisindeki kriterlere ait özelliklerin kareleri toplanır ve bu toplanan karelerin karekökü alınarak hesaplama işlemi yapılır. Elde edilen bu değerler, her bir değerine bölünerek normalizasyon işlemi tamamlanır.

$$y_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m x_{ij}^2}} \quad (i=1,2,\dots,m \text{ ve } j=1,2,\dots,n)$$

Hesaplanan y_{ij} değeriyle oluşturulan standart karar matrisi (Y) aşağıda gösterilmiştir.

$$Y = \begin{bmatrix} y_{11} & y_{12} & \cdots & y_{1n} \\ y_{21} & y_{22} & \cdots & y_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ y_{m1} & y_{m2} & \cdots & y_{mn} \end{bmatrix}$$

3. Aşama Ağırlıklı Standart Karar Matrisinin Oluşturulması: Burada, değerlendirme kriterlerinin ağırlık değerlerinin toplamı $\sum_{j=1}^n w_j = 1$ olacak şekilde belirlenir. Normalize edilmiş karar matrisi, değerlendirme kriterlerine ait ağırlık değerleri (w_j) ile çarpılarak ağırlıklandırılmış karar matrisi oluşturulur. Oluşturulan bu matris aşağıda verilmiştir.¹

$$V = \begin{bmatrix} w_1 y_{11} & w_2 y_{12} & \cdots & w_n y_{1n} \\ w_1 y_{21} & w_2 y_{22} & \cdots & w_n y_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ w_1 y_{m1} & w_2 y_{m2} & \cdots & w_n y_{mn} \end{bmatrix}$$

4. Aşama Pozitif (A^*) ve Negatif (A^-) İdeal Çözümlerin Oluşturulması: Ağırlıklandırılmış V matrisinin pozitif (A^*) ve negatif ideal (A^-) çözüm kümeleri şu şekilde gösterilebilir.

$$A^* = \{v_1^*, v_2^*, \dots, v_n^*\}$$

$$A^- = \{v_1^-, v_2^-, \dots, v_n^-\}$$

5. Aşama İdeal Uzaklık Değerlerinin Hesaplanması: Her bir karar alternatifi için ideal olan ve ideal olmayan noktalara olan uzaklıklar, aşağıdaki formüller yardımıyla hesaplanır.

¹ Araştırmanın uygulama kısmına 5 kriter dahil edildiği ve bu kriterlerin her birinin ağırlıklarının eşit önem derecesine sahip olduğu kabul edildiği için $w_j = 0,200$ ($j=1,\dots,5$) olarak alınmıştır.

$$\text{Pozitif İdeal Uzaklık: } S_i^* = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^*)^2}$$

$$\text{Negatif İdeal Uzaklık: } S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2}$$

6. Aşama İdeal Çözüme Göreli Uzaklığının Hesaplanması: Her bir karar noktası için ideal göreli yakınlığın hesaplanmasında, pozitif ve negatif ideal uzaklık ölçülerinden yararlanır.

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^*}$$

Yukarıdaki eşitlikte C_i^* ideal çözüme göreli yakınlığı temsil eder ve $0 \leq C_i^* \leq 1$ aralığında bir değer alır. Eğer $C_i^*=1$ ise pozitif ideal çözüme göreli yakınlığını, $C_i^*=0$ ise negatif ideal çözüme yakınlığını gösterir. Her bir alternatif için C_i^* değeri hesaplanarak sıralamalar yapılır.

Bu altı aşama takip edilerek araştırmaya dâhil edilen işletmelerin pozitif ideal olan en uygun sıralama ile negatif ideal olmayan karar alternatifleri sıralanmaktadır.

Araştırma

Araştırmanın Amacı

Çalışma ile BİST’te işlem gören işletmelerin almış olduğu denetim görüşü türünün işletmenin bir sonraki yıl finansal verilerine etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Verilerin Analizi

Bağımsız denetçiler, yürütmekte oldukları denetim sürecini tamamladıkları zaman denetlenen işletme ile ilgili; *olumlu görüş*, *sınırlı olumlu görüş*, *görüş vermekten kaçınma* ve *olumsuz görüş* olmak üzere bir görüş beyan ederler. *Olumlu* bir denetçi görüşü, o işletme ile ilgili piyasada güven artışı sağlarken aynı zamanda potansiyel yatırımcılar ve kreditorler açısından da olumlu bir izlenim oluşturmaktadır. Bu durum, işletmenin finansal yapısını güçlendirebilir ve işletmenin daha uygun koşullarda finansman bulmasını sağlayabilir. Aynı şekilde; *sınırlı olumlu görüş*, *görüş vermekten kaçınma* veya *olumsuz* bir denetçi görüşü de işletmenin kredi notunu ve yatırımcı güvenini negatif yönde etkileyerek işletmenin finansal açıdan zor dönemler geçirmesine veya yatırım maliyetlerinin artmasına neden olabilir.

Bu hususlar göz önünde bulundurularak çalışmada *olumlu* denetim görüşü alan işletmelerde, *olumlu görüşün* etkisinin sonraki yılın finansal verilerine olumlu bir şekilde yansıdığı varsayımından hareketle; *olumlu görüş* dışında denetim görüşü alan işletmelerin bu görüş türlerinden sonraki yıl finansal verilerinin ne şekilde etkilendiği araştırılmıştır.

Çalışma, 2021 yılı denetim raporlarında *sınırlı olumlu görüş*, *olumsuz görüş* veya *görüş vermekten kaçınma* görüşü türlerinden birisini alan ve BİST’te işlem gören işletmeleri

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılım Finansal Verilerine Etkisi

kapsamaktadır. 2021 yılında BİST'te 54 şirket *olumlu* dışında denetim görüşü almış ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Ancak, *Mali Kuruluşlar* sektöründeki işletmelerin araştırmada kullanılan *cari oran*, *finansal kaldıraç oranı*, *varlıkların devir hızı* gibi finansal verileri sektörel olarak diğerlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği için bu sektörde yer alan 24 şirket araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Böylece diğer sektörlerde faaliyet gösteren 30 şirket verisi araştırmaya dâhil edilmiş olup bu şirketlerin faaliyet gösterdiği sektör ve borsa kodları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin sektörel dağılımı ve borsa kodları

Araştırmaya Dâhil Edilen İşletmelerin		
Sektörü	İşletme Sayısı	BİST Kodu
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3	KOZAA, KOZAL, IPEKE
İmalat	15	BRKO, DESA, DGNMO, DİRİT, EGGUB, EKİZ, EPLAS, GUBRF, INALR, MNDRS, PRIZMA, ROYAL, SNPAM, TETMT, TUKAS
Elektrik, Gaz, Su, İnşaat ve Bayındırlık	3	BRSLM, SANEL, YYAPI
Toptan ve Perakende Ticaret	1	PSDTC
Eğitim, Sağlık, Spor ve Diğer Sosyal Hizmetler	4	BJKAS, FENER, GSARAY, TSPOR
Teknoloji	1	MOBTL
Gayrimenkul Faaliyetleri	1	SONME
Oteller ve Lokantalar	2	MARTI, TEKTU
Toplam	30	

Araştırmada yer alan işletmelerin 2021 yılı denetçi görüşlerinin türüne göre dağılımı da Tablo 2'de gösterilmiştir. Bu işletmelerden imalat sektöründe faaliyet gösteren DİRİT ve BRKO, *görüş vermekten kaçınma* görüşü almış olup diğer işletmeler *sınırlı olumlu* görüş almışlardır.

Tablo 2. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin denetim görüşlerinin sektörel dağılımı

Araştırmaya Dâhil Edilen			
Sektör	Sınırlı Olumlu	Olumsuz Görüş	Görüş Bildirmekten Kaçınma
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3	-	-
İmalat	13	-	2
Elektrik, Gaz, Su, İnşaat ve Bayındırlık	3	-	-
Toptan ve Perakende Ticaret	1	-	-
Eğitim, Sağlık, Spor ve Diğer Sosyal Hizmetler	4	-	-
Teknoloji	1	-	-
Gayrimenkul Faaliyetleri	1	-	-
Oteller ve Lokantalar	2	-	-
Ara Toplam	28	-	2
Genel Toplam		30	

Tablo 2’de yer alan ve 2021 yılında *olumlu* dışında denetim görüşü alan bu işletmelerin sektörel olarak bir kısıtla karşılaşılmayacak şekilde likidite, faaliyet, kârlılık, finansal yapı ve büyüme oranları içerisinde Tablo 3’te yer alan finansal oranlar belirlenmiştir.

Tablo 3. Araştırmada kullanılan oranlar

Oranlar ²		
Likidite Oranı	Cari Oran (K1)	$\frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$
Faaliyet Oranı	Varlıkların Devir Hızı (K2)	$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Toplam Varlıklar}}$
Kaldıraç Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı (K3)	$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Varlıklar}}$
Kârlılık Oranı	Esas Faaliyet Kârlılığı (K4)	$\frac{\text{Esas Faaliyet Kârı}}{\text{Net Satışlar}}$
Büyüme Oranı	Satışlardaki Büyüme Oranı (K5)	$\frac{\text{Cari Dönem Satışları} - \text{Önceki Dönem Satışları}}{\text{Önceki Dönem Satışları}}$

Tablo 3’te yer alan 5 oran kullanılarak araştırmaya dâhil edilen işletmelerin 2022 yılı hesap dönemi finansal tabloları üzerinden 30 işletmeye ait, toplam 150 finansal veri hesaplanmıştır. Bu veriler, sektörel ve genel olarak iki kategoride TOPSİS yöntemi ile analiz edilmiştir. Daha sonra TOPSİS yöntemi ile sektörel olarak sıralanan işletmelerin finansal verilerinin ortalaması, aynı sektörde faaliyet gösteren tüm işletmelerin (araştırmaya dâhil edilmeyenler de olmak üzere) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından ilan edilen 2022 yılı sektörel ortalamaları ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

TOPSİS Yönteminin Uygulanması ve Araştırma Bulguları

Çalışmanın 2. başlığında adımları açıklanan TOPSİS yönteminin aşamaları, araştırmaya dâhil edilen işletmelerin 2022 yılı finansal verilerine genel ve sektörel olarak ayrı ayrı uygulanmıştır. Ancak TOPSİS yönteminin tüm adımları, genel analiz üzerinden gösterilecek olup mükerrer tablolamalardan kaçınmak ve aynı adımları defaten ifade etmemek için sektörel analizlerin sadece sonuç tablolarına çalışmada yer verilmiştir.

1. Adım

2021 yılında *sınırlı olumlu* görüş, *olumsuz* görüş veya *görüş vermekten kaçınma* görüşlerinden birisini alan işletmelerin 2022 yılı finansal tablolarına ait K1, K2, K3, K4

² Araştırmada TOPSİS uygulama aşamalarında girilen verilere *Kriter* kodu girilerek; Cari Oran K1, Varlıkların Devir Hızı K2, Finansal Kaldıraç Oranı K3, Esas Faaliyet Kârlılığı K4, Satışlardaki Büyüme Oranı K5 kodu ile kodlanmış olup araştırmanın ilerleyen bölümlerinde bu kodlarla ifade edileceklerdir.

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılım Finansal Verilerine Etkisi

ve K5 verilerinin değerlendirilmesi ile ilgili alternatifler ve kriterler doğrultusunda oluşturulan karar matrisi Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Karar matrisinin oluşturulması

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5
BJKAS	1,296	0,448	1,985	-0,440	0,344
FENER	1,308	0,449	1,344	-0,124	0,582
GSARAY	0,440	0,324	1,385	-0,562	0,482
TSPOR	0,827	0,385	1,392	-0,997	0,588
BRSLM	1,350	0,685	0,720	0,127	1,197
SANEL	0,667	0,673	0,674	-0,036	0,425
YYAPI	0,878	0,148	0,369	6,206	-0,846
SONME	1,060	0,049	0,080	0,659	0,599
KOZAA	10,168	0,485	0,127	0,401	0,447
KOZAL	10,500	0,457	0,100	0,428	0,433
IPEKE	10,168	0,406	0,114	0,399	0,429
MARTI	1,226	0,058	0,413	0,621	1,761
TEKTU	1,755	0,015	0,285	-0,416	1,089
MOBTL	1,064	0,945	0,318	0,175	0,718
PSDTC	1,024	0,011	0,977	0,607	0,912
BRKO	0,849	0,152	0,168	-0,015	0,039
DESA	1,544	1,059	0,553	0,231	2,142
DGNMO	0,913	1,179	0,837	0,110	1,197
DİRİT	0,472	1,850	0,306	0,045	4,834
EGGUB	1,739	0,950	0,248	0,358	0,491
EKİZ	0,304	0,927	0,414	-0,015	0,954
EPLAS	1,230	0,533	0,319	0,129	0,796
GUBRF	0,987	1,212	0,622	0,044	1,349
INALR	0,566	2,103	0,749	0,051	0,658
MNDRS	1,220	0,537	0,483	0,303	0,850
PRIZMA	1,266	0,311	0,354	0,015	0,706
ROYAL	1,305	0,414	0,480	0,016	0,299
SNPAM	3,856	0,658	0,223	0,234	1,058
TETMT	0,750	0,992	0,927	-0,340	1,968
TUKAS	1,739	1,005	0,469	0,371	2,752

Karar matrisi, karar seçenekleri ve değerlendirme ölçütleri belirlendikten sonra karar verici tarafından oluşturulan bir matristir. Burada; araştırmaya dahil edilen işletmelerin BİST kodları satırlarda, satırlara yer alan işletmelere ait 2022 yılı finansal verileri de sütun kriterlerine girilerek TOPSİS yönteminin diğer adımlarını uygulayabilmek için bir karar matrisi oluşturulmuştur.

2. Adım

TOPSİS yönteminin ikinci adımında, karar matrisinde yer alan her bir değerın kareleri alınarak sütunların toplamı ve toplama göre oluşan karekök değerleri belirlenir. Her bir değer, karekök değerine bölünerek standardize edilmiş bir matris oluşturulmuş olup elde edilen yeni değerler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Standardize edilmiş karar matrisi

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5
BJKAS	0,068	0,100	0,493	-0,067	0,045
FENER	0,068	0,101	0,334	-0,019	0,077
GSARAY	0,023	0,072	0,344	-0,086	0,064
TSPOR	0,043	0,086	0,346	-0,153	0,078
BRSLM	0,071	0,153	0,179	0,019	0,158
SANEL	0,035	0,150	0,167	-0,006	0,056
YYAPI	0,046	0,033	0,092	0,951	-0,112
SONME	0,055	0,011	0,020	0,101	0,079
KOZAA	0,532	0,109	0,032	0,061	0,059
KOZAL	0,549	0,102	0,025	0,066	0,057
IPEKE	0,532	0,091	0,028	0,061	0,057
MARTI	0,064	0,013	0,103	0,095	0,233
TEKTU	0,092	0,003	0,071	-0,064	0,144
MOBTL	0,056	0,211	0,079	0,027	0,095
PSDTC	0,054	0,002	0,243	0,093	0,121
BRKO	0,044	0,034	0,042	-0,002	0,005
DESA	0,081	0,237	0,137	0,035	0,283
DGNMO	0,048	0,264	0,208	0,017	0,158
DİRİT	0,025	0,414	0,076	0,007	0,639
EGGUB	0,091	0,212	0,062	0,055	0,065
EKİZ	0,016	0,207	0,103	-0,002	0,126
EPLAS	0,064	0,119	0,079	0,020	0,105
GUBRF	0,052	0,271	0,155	0,007	0,178
INALR	0,030	0,470	0,186	0,008	0,087
MNDRS	0,064	0,120	0,120	0,046	0,112
PRIZMA	0,066	0,070	0,088	0,002	0,093
ROYAL	0,068	0,093	0,119	0,002	0,040
SNPAM	0,202	0,147	0,055	0,036	0,140
TETMT	0,039	0,222	0,230	-0,052	0,260
TUKAS	0,091	0,225	0,117	0,057	0,364

Tablo 5'te, 1. adımda oluşturulan karar matrisinin her bir ölçütüne ait değerlerin kareleri toplamının karekökü alınarak sütunun ilgili elemanının bu çıkan değere bölünmesi ile standart karar matrisi oluşturulmuştur.

3. Adım

TOPSİS yönteminin üçüncü adımında standardize edilmiş matrisin her bir değerinin ağırlık oranı ile çarpımı sonucu elde edilen değerlerle oluşturulan ağırlıklandırılmış standardize karar matrisi, Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Ağırlıklandırılmış standart karar matrisinin (w) oluşturulması

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5
W	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
BJKAS	0,014	0,020	0,099	-0,013	0,009
FENER	0,014	0,020	0,067	-0,004	0,015
GSARAY	0,005	0,014	0,069	-0,017	0,013
TSPOR	0,009	0,017	0,069	-0,031	0,016
BRSLM	0,014	0,031	0,036	0,004	0,032
SANEL	0,007	0,030	0,033	-0,001	0,011
YYAPI	0,009	0,007	0,018	0,190	-0,022
SONME	0,011	0,002	0,004	0,020	0,016
KOZAA	0,106	0,022	0,006	0,012	0,012
KOZAL	0,110	0,020	0,005	0,013	0,011
IPEKE	0,106	0,018	0,006	0,012	0,011
MARTI	0,013	0,003	0,021	0,019	0,047
TEKTU	0,018	0,001	0,014	-0,013	0,029
MOBTL	0,011	0,042	0,016	0,005	0,019
PSDTC	0,011	0,000	0,049	0,019	0,024
BRKO	0,009	0,007	0,008	0,000	0,001
DESA	0,016	0,047	0,027	0,007	0,057
DGNMO	0,010	0,053	0,042	0,003	0,032
DİRİT	0,005	0,083	0,015	0,001	0,128
EGGUB	0,018	0,042	0,012	0,011	0,013
EKİZ	0,003	0,041	0,021	0,000	0,025
EPLAS	0,013	0,024	0,016	0,004	0,021
GUBRF	0,010	0,054	0,031	0,001	0,036
INALR	0,006	0,094	0,037	0,002	0,017
MNDRS	0,013	0,024	0,024	0,009	0,022
PRIZMA	0,013	0,014	0,018	0,000	0,019
ROYAL	0,014	0,019	0,024	0,000	0,008
SNPAM	0,040	0,029	0,011	0,007	0,028
TETMT	0,008	0,044	0,046	-0,010	0,052

TUKAS	0,018	0,045	0,023	0,011	0,073
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Ağırlıklandırma işlemi, kriterlerin önem derecesine göre yapılmaktadır. Araştırmada standardize edilmiş karar matrisi içerisindeki her bir değer için eşit önem derecesine sahip olduğu kabul edilerek her bir değer, 0,20 ile ağırlıklandırılmış olup elde edilen sonuçlar Tablo 6'da görüldüğü gibidir.

4. Adım:

TOPSİS yönteminin dördüncü adımında, standardize olan karar matrisindeki her kriterin yer aldığı sütunda oluşan maksimum değerlerden ideal ve minimum değerler alınarak negatif ideal çözüm değerlerine ulaşılmaktadır. Tablo 7'de, kriterlere göre ideal ve negatif ideal çözüm değerleri yer almaktadır.

Tablo 7. Pozitif ideal ve negatif ideal çözüm değerleri

	K1	K2	K3	K4	K5
MAKSİMUM	0,110	0,094	0,099	0,190	0,128
MİNİMUM	0,003	0,000	0,004	-0,031	-0,022

Standardize edilmiş karar matrisinde; K1, K2, K3, K4 ve K5 sütunlarında yer alan maksimum ve minimum değerler belirlenerek elde edilen veriler Tablo 7'de yer almaktadır.

5. Adım:

TOPSİS uygulamasının bu adımında, ideal ve negatif çözüm değerleri için alternatifler ayrılmakta ve her alternatifin uzaklık değerlerine ulaşılmaktadır. Bu durumda, ağırlıklandırılmış ve normalize edilmiş değerlerden ideal ve negatif ideal çözüm değerleri çıkartılmaktadır. Sonrasında bulunan değerlerin karekökü alınarak ideal mesafe uzaklıklarına ulaşılmıştır. Elde edilen bu ideal mesafe uzaklıkları da Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. İdeal uzaklık değerleri

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5	Toplam	Karekök
BJKAS	0,00927	0,00548	0,00000	0,04151	0,01409	0,07036	0,26525
FENER	0,00924	0,00547	0,00101	0,03766	0,01264	0,06603	0,25696
GSARAY	0,01107	0,00633	0,00089	0,04305	0,01324	0,07458	0,27310
TSPOR	0,01024	0,00591	0,00087	0,04876	0,01260	0,07837	0,27995
BRSLM	0,00916	0,00402	0,00395	0,03473	0,00925	0,06111	0,24721
SANEL	0,01058	0,00409	0,00425	0,03662	0,01359	0,06913	0,26293
YYAPI	0,01013	0,00765	0,00645	0,00000	0,02255	0,04678	0,21629
SONME	0,00975	0,00844	0,00896	0,02891	0,01254	0,06861	0,26193
KOZAA	0,00001	0,00524	0,00852	0,03167	0,01346	0,05890	0,24269

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılım Finansal Verilerine Etkisi

KOZAL	0,00000	0,00542	0,00878	0,03138	0,01354	0,05911	0,24313
IPEKE	0,00001	0,00576	0,00865	0,03169	0,01356	0,05968	0,24429
MARTI	0,00941	0,00837	0,00611	0,02931	0,00660	0,05980	0,24454
TEKTU	0,00837	0,00872	0,00714	0,04122	0,00980	0,07525	0,27432
MOBTL	0,00974	0,00268	0,00687	0,03419	0,01184	0,06532	0,25558
PSDTC	0,00983	0,00876	0,00251	0,02947	0,01075	0,06132	0,24762
BRKO	0,01019	0,00762	0,00816	0,03637	0,01607	0,07840	0,28000
DESA	0,00878	0,00218	0,00507	0,03355	0,00507	0,05464	0,23376
DGNMO	0,01006	0,00171	0,00325	0,03492	0,00925	0,05919	0,24329
DIRİT	0,01100	0,00013	0,00696	0,03567	0,00000	0,05377	0,23188
EGGUB	0,00840	0,00266	0,00746	0,03214	0,01318	0,06384	0,25267
EKİZ	0,01138	0,00277	0,00610	0,03637	0,01053	0,06713	0,25910
EPLAS	0,00940	0,00493	0,00685	0,03471	0,01140	0,06729	0,25941
GUBRF	0,00990	0,00159	0,00459	0,03568	0,00849	0,06024	0,24545
INALR	0,01080	0,00000	0,00377	0,03560	0,01219	0,06237	0,24974
MNDRS	0,00942	0,00491	0,00557	0,03274	0,01110	0,06374	0,25248
PRIZMA	0,00933	0,00643	0,00657	0,03603	0,01191	0,07027	0,26508
ROYAL	0,00925	0,00571	0,00559	0,03601	0,01438	0,07094	0,26635
SNPAM	0,00483	0,00418	0,00767	0,03352	0,00997	0,06017	0,24529
TETMT	0,01040	0,00247	0,00276	0,04027	0,00574	0,06165	0,24829
TUKAS	0,00840	0,00241	0,00567	0,03200	0,00303	0,05151	0,22696

Matriste yer alan her bir sütunda pozitif ve negatif uzaklıkların belirlenmesi, pozitif ve negatif ideal çözümler şeklinde ifade edilir. Bunlar, pozitif ideal çözüm ve negatif ideal çözümleri oluşturur. Ağırlıklandırılmış matriste, her sütundaki en büyük ve en küçük değerler seçilmektedir. Pozitif seçimde kriter fayda veya getiri ise en büyük değer seçilir, kriter kayıp veya maliyet unsuru ise en küçük değer seçilir. Negatif çözümde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Bu işlemler sonucunda pozitif ideal çözüme uzaklık alternatifleri Tablo 9’da, negatif ideal çözüme uzaklık alternatifleri de Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Pozitif ideal uzaklık değerleri (S^+)

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5	Toplam	Karekök	S^+
BJKAS	0,00927	0,00548	0,00000	0,04151	0,01409	0,07036	0,26525	0,26525
FENER	0,00924	0,00547	0,00101	0,03766	0,01264	0,06603	0,25696	0,25696
GSARAY	0,01107	0,00633	0,00089	0,04305	0,01324	0,07458	0,27310	0,27310
TSPOR	0,01024	0,00591	0,00087	0,04876	0,01260	0,07837	0,27995	0,27995
BRSLM	0,00916	0,00402	0,00395	0,03473	0,00925	0,06111	0,24721	0,24721
SANEL	0,01058	0,00409	0,00425	0,03662	0,01359	0,06913	0,26293	0,26293
YYAPI	0,01013	0,00765	0,00645	0,00000	0,02255	0,04678	0,21629	0,21629
SONME	0,00975	0,00844	0,00896	0,02891	0,01254	0,06861	0,26193	0,26193

KOZAA	0,00001	0,00524	0,00852	0,03167	0,01346	0,05890	0,24269	0,24269
KOZAL	0,00000	0,00542	0,00878	0,03138	0,01354	0,05911	0,24313	0,24313
IPEKE	0,00001	0,00576	0,00865	0,03169	0,01356	0,05968	0,24429	0,24429
MARTI	0,00941	0,00837	0,00611	0,02931	0,00660	0,05980	0,24454	0,24454
TEKTU	0,00837	0,00872	0,00714	0,04122	0,00980	0,07525	0,27432	0,27432
MOBTL	0,00974	0,00268	0,00687	0,03419	0,01184	0,06532	0,25558	0,25558
PSDTC	0,00983	0,00876	0,00251	0,02947	0,01075	0,06132	0,24762	0,24762
BRKO	0,01019	0,00762	0,00816	0,03637	0,01607	0,07840	0,28000	0,28000
DESA	0,00878	0,00218	0,00507	0,03355	0,00507	0,05464	0,23376	0,23376
DGNMO	0,01006	0,00171	0,00325	0,03492	0,00925	0,05919	0,24329	0,24329
DİRİT	0,01100	0,00013	0,00696	0,03567	0,00000	0,05377	0,23188	0,23188
EGGUB	0,00840	0,00266	0,00746	0,03214	0,01318	0,06384	0,25267	0,25267
EKİZ	0,01138	0,00277	0,00610	0,03637	0,01053	0,06713	0,25910	0,25910
EPLAS	0,00940	0,00493	0,00685	0,03471	0,01140	0,06729	0,25941	0,25941
GUBRF	0,00990	0,00159	0,00459	0,03568	0,00849	0,06024	0,24545	0,24545
INALR	0,01080	0,00000	0,00377	0,03560	0,01219	0,06237	0,24974	0,24974
MNDRS	0,00942	0,00491	0,00557	0,03274	0,01110	0,06374	0,25248	0,25248
PRIZMA	0,00933	0,00643	0,00657	0,03603	0,01191	0,07027	0,26508	0,26508
ROYAL	0,00925	0,00571	0,00559	0,03601	0,01438	0,07094	0,26635	0,26635
SNPAM	0,00483	0,00418	0,00767	0,03352	0,00997	0,06017	0,24529	0,24529
TETMT	0,01040	0,00247	0,00276	0,04027	0,00574	0,06165	0,24829	0,24829
TUKAS	0,00840	0,00241	0,00567	0,03200	0,00303	0,05151	0,22696	0,22696

Negatif ideal çözüme uzaklık alternatifleri de Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Negatif ideal uzaklık değerleri (S^-)

BİST Kodu	K1	K2	K3	K4	K5	Toplam	Karekök	S^-
BJKAS	0,00011	0,00038	0,00896	0,00029	0,00099	0,01073	0,10360	0,10360
FENER	0,00011	0,00039	0,00395	0,00072	0,00143	0,00659	0,08115	0,08115
GSARAY	0,00000	0,00020	0,00421	0,00018	0,00123	0,00582	0,07626	0,07626
TSPOR	0,00003	0,00028	0,00425	0,00000	0,00144	0,00600	0,07746	0,07746
BRSLM	0,00012	0,00091	0,00101	0,00119	0,00292	0,00615	0,07840	0,07840
SANEL	0,00001	0,00088	0,00087	0,00087	0,00113	0,00376	0,06130	0,06130
YYAPI	0,00004	0,00004	0,00021	0,04876	0,00000	0,04904	0,22145	0,22145
SONME	0,00006	0,00000	0,00000	0,00258	0,00146	0,00410	0,06406	0,06406
KOZAA	0,01065	0,00045	0,00001	0,00184	0,00117	0,01411	0,11878	0,11878
KOZAL	0,01138	0,00040	0,00000	0,00191	0,00114	0,01483	0,12177	0,12177
IPEKE	0,01065	0,00031	0,00000	0,00183	0,00114	0,01393	0,11803	0,11803
MARTI	0,00009	0,00000	0,00027	0,00246	0,00475	0,00758	0,08708	0,08708
TEKTU	0,00023	0,00000	0,00010	0,00032	0,00262	0,00327	0,05716	0,05716
MOBTL	0,00006	0,00175	0,00014	0,00129	0,00171	0,00495	0,07036	0,07036
PSDTC	0,00006	0,00000	0,00199	0,00242	0,00216	0,00662	0,08137	0,08137

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılın Finansal Verilerine Etkisi

BRKO	0,00003	0,00004	0,00002	0,00091	0,00055	0,00155	0,03933	0,03933
DESA	0,00017	0,00220	0,00055	0,00142	0,00624	0,01058	0,10285	0,10285
DGNMO	0,00004	0,00273	0,00142	0,00115	0,00292	0,00826	0,09087	0,09087
DİRİT	0,00000	0,00677	0,00013	0,00102	0,02255	0,03047	0,17457	0,17457
EGGUB	0,00023	0,00177	0,00007	0,00172	0,00125	0,00504	0,07096	0,07096
EKİZ	0,00000	0,00168	0,00027	0,00091	0,00226	0,00513	0,07159	0,07159
EPLAS	0,00009	0,00055	0,00014	0,00119	0,00188	0,00386	0,06211	0,06211
GUBRF	0,00005	0,00289	0,00073	0,00102	0,00337	0,00806	0,08975	0,08975
INALR	0,00001	0,00876	0,00110	0,00103	0,00158	0,01249	0,11175	0,11175
MNDRS	0,00009	0,00055	0,00040	0,00159	0,00201	0,00465	0,06816	0,06816
PRIZMA	0,00010	0,00018	0,00019	0,00096	0,00168	0,00311	0,05578	0,05578
ROYAL	0,00011	0,00033	0,00040	0,00096	0,00092	0,00271	0,05207	0,05207
SNPAM	0,00138	0,00084	0,00005	0,00142	0,00253	0,00623	0,07891	0,07891
TETMT	0,00002	0,00193	0,00177	0,00041	0,00553	0,00966	0,09828	0,09828
TUKAS	0,00023	0,00198	0,00037	0,00176	0,00905	0,01339	0,11570	0,11570

6. Adım

Uygulamanın son aşamasında, ideal çözüme bağıntılı mesafenin yakınlığı hesaplanır. İdeal olmayan değerler, ideal olan ve ideal olmayan değerlerin toplamına bölünerek ideal çözüme yakınlık (C*) belirlenir. Elde edilen ideal çözüme yakınlık değerleri, Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Her bir alternatifin ideal çözüme olan göreceli yakınlığı

BİST Kodu	S ⁺	S ⁻	(S ⁺)+(S ⁻)	$C^* = \frac{S^-}{S^+ + S^-}$	C*
BJKAS	0,2653	0,1036	0,3688	0,2808	0,2808
FENER	0,2570	0,0811	0,3381	0,2400	0,2400
GSARAY	0,2731	0,0762	0,3493	0,2182	0,2182
TSPOR	0,2799	0,0774	0,3574	0,2167	0,2167
BRSLM	0,2472	0,0784	0,3256	0,2407	0,2407
SANEL	0,2629	0,0613	0,3242	0,1890	0,1890
YYAPI	0,2162	0,2214	0,4377	0,5058	0,5058
SONME	0,2619	0,0640	0,3259	0,1965	0,1965
KOZAA	0,2426	0,1187	0,3614	0,3285	0,3285
KOZAL	0,2431	0,1217	0,3649	0,3337	0,3337
IPEKE	0,2442	0,1180	0,3623	0,3257	0,3257
MARTI	0,2445	0,0870	0,3316	0,2625	0,2625
TEKTU	0,2743	0,0571	0,3314	0,1724	0,1724
MOBTL	0,2555	0,0703	0,3259	0,2158	0,2158
PSDTC	0,2476	0,0813	0,3289	0,2473	0,2473
BRKO	0,2800	0,0393	0,3193	0,1231	0,1231

DESA	0,2337	0,1028	0,3366	0,3055	0,3055
DGNMO	0,2432	0,0908	0,3341	0,2719	0,2719
DİRİT	0,2318	0,1745	0,4064	0,4294	0,4294
EGGUB	0,2526	0,0709	0,3236	0,2192	0,2192
EKİZ	0,2591	0,0715	0,3307	0,2165	0,2165
EPLAS	0,2594	0,0621	0,3215	0,1931	0,1931
GUBRF	0,2454	0,0897	0,3352	0,2677	0,2677
INALR	0,2497	0,1117	0,3614	0,3091	0,3091
MNDRS	0,2524	0,0681	0,3206	0,2125	0,2125
PRIZMA	0,2650	0,0557	0,3208	0,1738	0,1738
ROYAL	0,2663	0,0520	0,3184	0,1635	0,1635
SNPAM	0,2452	0,0789	0,3242	0,2434	0,2434
TETMT	0,2482	0,0982	0,3465	0,2835	0,2835
TUKAS	0,2269	0,1156	0,3426	0,3376	0,3376

2021 yılında *sınırlı olumlu* görüş, *olumsuz* görüş ve *görüştürmekten kaçınma* görüşlerinden birisini alan işletmelerin 2022 yılı finansal verileri; sektörel bir ayrıma tabi tutulmadan TOPSİS yöntemi ile tüm aşamaları yukarıda 6 adımda verilen analiz yöntemine göre analiz edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre tüm işletmelerin sektörel ayrımı dikkate alınmadan yapılan sıralama, Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin genel sıralaması

BİST Kodu	C*	Sıralama	BİST Kodu	C*	Sıralama
YYAPI	0,5059	1	BRSLM	0,2408	16
DİRİT	0,4295	2	FENER	0,2400	17
TUKAS	0,3377	3	EGGUB	0,2193	18
KOZAL	0,3337	4	GSARAY	0,2183	19
KOZAA	0,3286	5	TSPOR	0,2167	20
IPEKE	0,3258	6	EKİZ	0,2165	21
INALR	0,3091	7	MOBTL	0,2159	22
DESA	0,3056	8	MNDRS	0,2126	23
TETMT	0,2836	9	SONME	0,1965	24
BJKAS	0,2809	10	EPLAS	0,1932	25
DGNMO	0,2720	11	SANEL	0,1891	26
GUBRF	0,2678	12	PRIZMA	0,1739	27
MARTI	0,2626	13	TEKTU	0,1724	28
PSDTC	0,2473	14	ROYAL	0,1635	29
SNPAM	0,2434	15	BRKO	0,1231	30

Tablo 12 incelendiğinde; 2021 yılında *olumlu* görüş dışında denetim görüşü alan işletmelerin 2022 yılı finansal verilerine göre sektörel olarak herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan yapılan görelî yakınlıklarının sıralamasında en başarılı işletmenin elektrik, gaz, su sektöründe faaliyet gösteren YYAPI, ikinci sırada ise imalat sektöründe faaliyet gösteren DİRİT işletmesi olduğu görülmektedir. YYAPI ile DİRİT arasında sıralama skoru olarak yaklaşık 0,70

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılın Finansal Verilerine Etkisi

civarında bir fark görülmekte olup birinci ve ikinci arasında açık ara bir skor farkı bulunmaktadır. Üçüncü sırada yer alan TUKAS'ın ve kendinden sonra gelen ideal yakınlık skorlarının daha anlamlı ve küçük skor farkları ile sıralandığı gözlemlenmektedir. Bu bulgulara göre; denetim görüşünün işletmelerin genel sıralamasında sektörel bir sıralamasının oluşmadığı, 30 işletmenin de karışık olarak sıralandığı görülmektedir. Böylece araştırmaya dâhil edilen işletmelerde; denetçi görüşünün finansal verilerine en çok etki ettiği işletmelerin YYAPI, DİRİT, TUKAS, KOZAL gibi işletmeler olduğu görülmektedir.

Bundan önceki kısımda adımları verilen TOPSİS uygulama aşamaları, araştırmaya dâhil edilen tüm sektörler için ayrı ayrı yapılmıştır. Sektörel olarak elde edilen TOPSİS sıralamaları; Tablo 13'te imalat, Tablo 14'te eğitim, sağlık, spor ve elektrik, gaz, su Tablo 15'te madencilik ve otel sektörü sıralamaları olarak yer almaktadır. Araştırmaya dâhil edilen toptan perakende, teknoloji ve gayrimenkul sektörlerinden birer işletme verisi araştırmaya dâhil edildiği için bu sektörlerin TOPSİS sıralaması yapılmamıştır.

Tablo 13. Araştırmaya dâhil edilen imalat sektörü sıralaması

2022 Yılı İmalat Sektörü TOPSİS Sıralaması		
Şirketler	C*	Sıralama
TUKAS	0,6400	1
DESA	0,5655	2
SNPAM	0,5622	3
DIRİT	0,5482	4
EGGUB	0,5262	5
MNDRS	0,4995	6
DGNMO	0,4669	7
INALR	0,4466	8
GUBRF	0,4246	9
EPLAS	0,4048	10
ROYAL	0,3338	11
PRIZMA	0,3295	12
EKİZ	0,3197	13
TETMT	0,3070	14
BRKO	0,2667	15

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen imalat sektöründeki işletmelerin sıralamasında TUKAS'ın en ideal skor ile birinci sırada yer aldığı, ikinci sırada yer alan DESA ve 3. sırada yer alan SNPAM arasında çok yakın bir skor farkı olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 12'de yer alan genel sıralamada ikinci sırada yer alan DİRİT'in sektörel sıralamada

birinci sırada yer almadığı, 2021 yılı denetçi görüşünün *görüş vermekten kaçınma* görüşü olan BRKO'nun imalat sektöründe en son sırada yer aldığı görülmüştür.

Tablo 14. Araştırmaya dâhil edilen eğitim, sağlık, spor ve elektrik, gaz, su sektörleri sıralaması

2022 Yılı Eğitim, Sağlık, Spor Sektörü TOPSİS Sıralaması			2022 Yılı Elektrik, Gaz, Su Sektörü TOPSİS Sıralaması		
Şirketler	C*	Sıralama	Şirketler	C*	Sıralama
FENER	0,8080	1	BRSLM	0,6109	1
BJKAS	0,6543	2	SANEL	0,4642	2
GSARAY	0,3819	3	YYAPI	0,4013	3
TSPOR	0,2887	4	-	-	-

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen eğitim, spor vb. sektörde birinci sırada 0,8080 skoru ile FENER'in; elektrik sektöründe ise 0,6109 skor ile BRSLM'nin olduğu görülmektedir. Tablo 14'te yer alan işletmeler içerisinde denetim görüşünün TSPOR'un finansal verilerine en düşük skor ile etki ettiği görülmektedir.

Tablo 15. Araştırmaya dâhil edilen madencilik ve otel sektörleri sıralaması

2022 Yılı Madencilik Sektörü TOPSİS Sıralaması			2022 Yılı Otelcilik Sektörü TOPSİS Sıralaması		
Şirketler	C*	Sıralama	Şirketler	C*	Sıralama
KOZAA	0,7325	1	MARTI	0,8673	1
KOZAL	0,7127	2	TEKTU	0,1327	2
IPEKE	0,6957	3	-	-	-

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen madencilik sektöründe birinci sırada KOZAA'nın, ona yakın skor ile ikinci sırada KOZAL'ın, otelcilik sektöründe ise 0,1327 gibi düşük bir skor ile TEKTU'nun yer aldığı görülmektedir.

Sektör Ortalamaları ile Karşılaştırma

Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin TOPSİS yöntemi ile ideal çözüme en yakın mesafelerin belirlenmesinden sonra çalışma kapsamında ikinci uygulama yöntemine geçilmiştir. İkinci uygulamada, araştırma kapsamında verileri hesaplanan ve araştırmaya dâhil edilen işletmelerin sektörel olarak ayrı ayrı finansal ortalamaları belirlenmiş ve bu finansal ortalamalar ile TCMB tarafından yayımlanmış olan sektörel finansal tablolardan yararlanılarak her sektörün finansal ortalamaları hesaplanmıştır. Böylece elimizde, *olumlu* görüş dışında denetim görüşü alan işletmelerin sonraki hesap dönemine ait sektörel finansal ortalamaları ile sonraki hesap dönemine ait genel sektörel ortalama verileri oluşmuştur. Her iki grubun aritmetik ortalamaları sektörel bazda karşılaştırılmış ve bu ortalamalar Tablo 16'da yer almıştır.

Tablo 16. Araştırmaya dâhil edilen işletmeler ile TCMB sektörel ortalamaları

Sektörler	Cari Oran		Varlıkların Devir Hızı		Finansal Kaldıraç Oranı		Esas Faaliyet Kârlılığı		Satışlardaki Büyüme Oranı	
	Sektörel Ort.	TCMB Ort.	Sektörel Ort.	TCMB Ort.	Sektörel Ort.	TCMB Ort.	Sektörel Ort.	TCMB Ort.	Sektörel Ort.	TCMB Ort.
İmalat	1,2493	1,6330	0,9255	1,2000	0,4768	0,6333	0,1025	11,8000	1,3393	1,0200
Eğt., Sağ., Spor	0,9678	0,8770	0,4016	0,7000	1,5266	0,9010	-0,5308	-0,1530	0,4991	1,2920
Elk., Gaz, Su	0,9647	2,5700	0,5020	0,7000	0,5874	0,7210	2,0990	0,1470	0,2584	2,1948
Madencilik	1,1680	2,0900	0,4060	0,6000	0,1139	0,4850	0,3989	0,2560	0,4292	1,0191
Otel ve Lok	1,4901	1,3300	0,0368	1,5000	0,3487	0,7560	0,1024	0,0500	1,4250	1,5779
GYO	7,2425	2,2400	0,3304	0,6700	0,1024	0,8900	0,4961	0,2310	0,4927	1,1110

Cari oran, işletmenin kısa vadeli borçlarını karşılama yeteneğini ölçen ve likidite durumunu değerlendirmede kritik bir finansal göstergedir. Genellikle 2 olması yeterli kabul edilen cari oran, gelişmekte olan ülkelerde 1,5 seviyesine kadar kabul edilebilir. Bu durum, araştırmaya dâhil edilen işletmelerin bazı sektörlerde bu eşiğe yakın olduklarını veya bu eşiğin altında olmalarına rağmen kabul edilebilir likiditeye sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bazı sektörlerde cari oranın bu seviyenin oldukça altında kalması, işletmelerin likidite risklerini artırmaktadır.

Araştırmaya dâhil edilen işletmelerden eğitim, spor vb. sektörü ile otelcilik sektörleri haricindeki işletmelerin cari oran ortalamaları ile TCMB tarafından yayımlanan sektörel ortalamaları arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Araştırma kapsamındaki altı sektöre ait işletmeler içerisinde bulunan üç sektörün (imalat, elektrik ve madencilik sektörleri) cari oranları TCMB ortalamalarına kıyasla daha düşük, diğer üç sektörün (eğitim, spor vb., otelcilik ve gayrimenkul yatırım ortaklığı sektörleri) cari oranları TCMB ortalamalarına kıyasla daha yüksek seviyededir.

Genel Likidite Durumu: Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin genel olarak likidite durumlarının TCMB ortalamalarına kıyasla daha zayıf olması, denetim görüşü türlerinin kısa vadeli finansal sağlık üzerinde olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir.

Sektörel Farklılıklar: Eğitim, sağlık, spor vb. ile otel ve lokanta gibi sektörlerde cari oranların TCMB ortalamalarına yakın olması, bu sektörlerde denetim görüşü türlerinin likidite üzerinde nispeten daha az olumsuz etki yarattığını göstermektedir. Madencilik ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı (GYO) gibi sektörlerde ise cari oranların TCMB ortalamalarından ciddi şekilde sapması, denetim görüşü türlerinin likidite üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Bu bulgular, denetim görüşü türlerinin likidite üzerindeki etkilerinin sektörel bazda farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Varlıkların Devir Hızı, net satış tutarının varlık toplamına bölünmesiyle bulunur. Bir işletmede sermaye yoğunluğunun bir göstergesi ve varlık kullanımında etkinliğin bir ölçüsü olarak yorumlanır. Varlık devir hızı, bir firmanın kârlılığını belirleyen en önemli etkenlerdendir (Akgüç, 2017:585). Varlık devir hızı, işletmenin varlıklarını ne kadar etkin kullandığını ve satışlarının etkinliğini gösteren önemli bir finansal göstergedir. Yüksek bir varlık devir hızı, işletmenin varlıklarını verimli kullandığını ve yüksek satış performansı gösterdiğini işaret eder. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerden eğitim, sağlık, spor vb. sektörü, madencilik sektörü ile elektrik, gaz ve su sektörleri haricindeki işletmelerin varlık devir hızı ortalamaları ile TCMB tarafından yayımlanan sektörel ortalamalar arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Araştırma kapsamındaki işletmelerin bulunduğu tüm sektörlerin varlık devir hızları, TCMB ortalamalarına kıyasla daha düşük seviyededir.

Operasyonel Verimlilik: Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin varlık devir hızlarının TCMB ortalamalarına kıyasla daha düşük olması; denetim görüşü türlerinin işletmelerin operasyonel verimlilikleri üzerinde olumsuz etkisi olduğunu, işletmelerin varlıklarını etkin kullanma yeteneklerini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Sektörel Farklılıklar: Eğitim, sağlık, spor vb. sektörü, madencilik sektörü ile elektrik, gaz ve su sektörlerindeki işletmelerin varlık devir hızlarının TCMB ortalamalarına yakın olması, bu sektörlerde denetim görüşü türlerinin operasyonel verimlilik üzerinde nispeten daha az olumsuz etki yarattığını göstermektedir. Diğer sektörlerde ise varlık devir hızlarının TCMB ortalamalarından ciddi şekilde sapması, denetim görüşü türlerinin operasyonel verimlilik üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Finansal Kaldıraç Oranı, bir işletmenin varlıklarını finanse etmek için ne kadar borç kullandığını gösterir. Yüksek finansal kaldıraç oranı, işletmenin yüksek oranda borç finansmanı kullandığını ve dolayısıyla daha fazla finansal risk taşıdığını ifade eder. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerden eğitim, sağlık, spor vb. sektörü dışındaki işletmelerin finansal kaldıraç oranı ortalamaları ile TCMB tarafından yayımlanan sektörel ortalamalar arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Genel olarak, araştırmaya dâhil edilen işletmelerin daha yüksek borç yüküne sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Finansal Sağlamlık: Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin finansal kaldıraç oranlarının TCMB ortalamalarına kıyasla daha yüksek olması, denetim görüşü türlerinin işletmelerin finansal risklerini artırdığını göstermektedir.

Sektörel Farklılıklar: Finansal kaldıraç oranlarının imalat sektörü ile elektrik, gaz ve su sektörlerinde TCMB ortalamalarına yakın olması; bu sektörlerde denetim görüşü türlerinin finansal risk üzerinde nispeten daha az olumsuz etki yarattığını göstermektedir. Diğer

Denetim Görüşü Türlerinin Sonraki Yılın Finansal Verilerine Etkisi

sektörlerde ise finansal kaldıraç oranlarının TCMB ortalamalarından ciddi şekilde sapması, denetim görüşü türlerinin finansal risk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Esas Faaliyet Kârlılığı, bir işletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği kârlılığı gösteren önemli bir finansal göstergedir. Yüksek esas faaliyet kârlılığı, işletmenin temel iş faaliyetlerinde başarılı olduğunu ve sürdürülebilir kârlılık sağladığını belirlemek için kullanılır. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin esas faaliyet kârlılığı ortalamaları, imalat ve eğitim vb. sektörü hariç TCMB ortalamalarının üzerinde seyretmiştir. Bu durum, imalat ve eğitim vb. sektörleri harici denetim görüşü türlerinin işletmelerin ana faaliyetlerinde kârlılık sağlama konusunda zorluk yaşamadığını göstermektedir.

Kârlılık: Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin genel olarak esas faaliyet kârlılıklarının TCMB ortalamalarına kıyasla daha yüksek olması, denetim görüşü türlerinin işletmelerin ana faaliyet kârlılıklarını olumsuz etkilemediğini göstermektedir.

Sektörel Farklılıklar: İmalat Sektörü, esas faaliyet kârlılığı sektör ortalaması 0.1025 iken, TCMB ortalaması 11.8000 olarak görülmektedir. Bu durum, denetim görüşü türlerinin imalat sektöründe TCMB ortalamasına göre sektör ortalamasında daha düşük bir kârlılığa yol açtığını gösterir. Bu, denetim görüşlerinin imalat sektöründe kârlılığı olumsuz etkileyebileceğini işaret eder. Eğitim, sağlık spor vb. esas faaliyet kârlılığı sektörel ortalaması -0.5308; TCMB ortalaması ise -0.1530'dur. Her iki değer de negatif olmakla birlikte, sektörel ortalamanın TCMB ortalamasından daha düşük (daha negatif) olması, denetim görüşü türlerinin bu sektörde kârlılığı ciddi şekilde olumsuz etkilediğini gösterir. Elektrik, gaz, su esas faaliyet kârlılığı sektörel ortalaması 2.0990; TCMB ortalaması ise 0.1470 olarak belirtilmiştir. Elektrik, gaz, su sektöründe sektörel ortalamanın TCMB ortalamasından oldukça yüksek olması; denetim görüşü türlerinin bu sektörde kârlılık üzerinde negatif bir etkide bulunmadığını gösterir. Madencilik sektörü esas faaliyet kârlılığı 0.3989, TCMB ortalaması ise 0.2560'dır. Madencilik sektöründe sektörel ortalamanın TCMB ortalamasından daha yüksek olması, denetim görüşü türlerinin bu sektörde kârlılık üzerinde negatif bir etkide bulunmadığını gösterir. Oteller ve lokantalar sektörü esas faaliyet kârlılığı 0.1025, TCMB ortalaması ise 0.0500 olarak kaydedilmiştir. Otel ve lokanta sektöründe sektörel ortalamanın TCMB ortalamasından daha yüksek olması, denetim görüşü türlerinin bu sektörde kârlılık üzerinde negatif bir etkide bulunmadığını gösterir. GYO sektörü esas faaliyet kârlılığı 0.4964, TCMB ortalaması ise 0.2974 olarak görülmektedir. GYO sektöründe sektörel ortalamanın TCMB ortalamasından daha yüksek olması, denetim görüşü türlerinin bu kârlılık üzerinde negatif bir etkide bulunmadığını gösterir.

Bu değerlendirmeler, denetim görüşü türlerinin farklı sektörlerdeki esas faaliyet kârlılık oranlarına olan etkilerini ortaya koymaktadır. Genel olarak sektörlerin kendi içindeki ortalamaları, TCMB verilerinden farklılık göstermektedir. Özellikle imalat ve eğitim, sağlık spor sektörlerinde bu fark oldukça belirgindir. Bu durum da denetim görüşlerinin sektörel kârlılık üzerinde etkisinin sektörel bazlı değişkenliğe sahip olabileceğini göstermektedir.

Satışlardaki Büyüme Oranı, işletmenin belirli bir dönemde satış gelirlerinde gösterdiği artışı ifade eder ve işletmenin pazardaki büyüme potansiyelini ve performansını değerlendirmede önemli bir göstergedir. Yüksek satış büyüme oranı, işletmenin başarılı bir pazarlama stratejisi uyguladığını ve piyasa talebini etkin bir şekilde karşıladığını gösterir. Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin satışlardaki büyüme oranı ortalamaları -imalat sektörü dışında- TCMB ortalamalarının altında kalmaktadır.

Genel Büyüme Performansı: Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin genel olarak satışlardaki büyüme oranlarının TCMB ortalamalarına kıyasla daha düşük olması, denetim görüşü türlerinin işletmelerin pazardaki büyüme performanslarını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Sektörel Farklılıklar: Satışlardaki büyüme oranlarının otelcilik ve lokanta sektörü ile elektrik, gaz ve su sektörlerinde TCMB ortalamalarına yakın olması; bu sektörlerde denetim görüşü türlerinin büyüme performansı üzerinde nispeten daha az olumsuz etki yarattığını göstermektedir. Elektrik, gaz, su sektörü, eğitim, sağlık, spor sektörü ve madencilik sektörlerinde ise satışlardaki büyüme oranlarının TCMB ortalamalarından ciddi şekilde sapması; denetim görüşü türlerinin büyüme performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu bulgular, denetim görüşü türlerinin finansal performans üzerindeki etkilerinin sektörel bazda farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

İşletme yönetimlerinin finansal işlemlerinin doğru olduğuna dair iddiaları, bağımsız denetçiler tarafından denetlendikten sonra bir denetim görüşü ile kamuoyuna ilan edilir. Bağımsız denetçiler denetim raporlarında denetledikleri işletmeler ile ilgili *olumlu* görüş, *sınırlı olumlu* görüş, *görüş vermekten kaçınma* veya *olumsuz* görüşlerden birini belirtmek zorundadır. Bu denetim görüşlerinden *olumlu* görüş, işletme ile ilgili olumlu bir algı oluştururken *sınırlı olumlu* görüş ise belirli hususlarda dikkat edilmesi gereken unsurların olduğunu ifade eder. *Olumsuz* görüş ve *görüş vermekten kaçınma* türleri ise işletme ile ilgili olumsuz bir algı oluşturmaktadır. Denetçiler tarafından yayımlanan bu denetim görüşleri; yatırımcılar, işletme yöneticileri ve finansal kuruluşlar gibi tüm finansal bilgi kullanıcıları tarafından dikkatle takip

edilmektedir. Bu görüşlere dayanılarak alınan finansal kararlar, ilgili işletmelerin takip eden hesap dönemindeki finansal verilerini etkilemektedir.

Bu çalışmada, 2021 yılı denetim görüşlerinde *olumlu* görüş dışında denetim görüşü alan işletmelerin almış olduğu denetim görüşlerinin 2022 yılı finansal verilerine etkileri araştırılmış ve bu etkilerin ilgili işletmelere olan etkisi TOPSİS yöntemi ile genel ve sektörel olarak analiz edilmiştir. Daha sonra araştırmaya dâhil edilen işletmeler için sektörel olarak elde edilen ortalamaları, TCMB sektörel ortalamaları ile karşılaştırılmış ve elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

Genel olarak yapılan TOPSİS uygulamasında 2021 yılında *olumlu* görüş dışında denetim görüşü alan işletmelerin 2022 yılı finansal verilerine göre sektörel bir ayırım yapılmadan yapılan görelî yakınlıklarının sıralamasında; en başarılı işletmenin elektrik, gaz ve su sektöründe faaliyet gösteren YYAPI, ikinci sırada ise imalat sektöründe faaliyet gösteren DİRİT işletmesi olduğu görülmektedir. Bu bulgular, denetim görüşünün işletmelerin genel sıralamasında sektörel bir farklılık oluşturmadığını ve 30 işletmenin karışık olarak sıralandığını göstermektedir. Araştırmaya dâhil edilen işletmeler arasında denetçi görüşünün finansal verilerine en çok etki ettiği işletmelerin YYAPI, DİRİT, TUKAS, KOZAL gibi işletmeler olduğu görülmüştür.

Sektörel olarak yapılan TOPSİS uygulamasında ise imalat sektöründeki işletmelerin sıralamasında TUKAS'ın en ideal skor ile birinci sırada yer aldığı, ikinci sırada yer alan DESA ve 3. sırada yer alan SNPAM arasında çok yakın bir skor farkı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Tablo 12'de yer alan genel sıralamada ikinci sırada bulunan DİRİT'in sektörel sıralamada birinci sırada yer alamadığı, 2021 yılı denetçi görüşü *görüş vermekten kaçınma* görüşü olan BRKO'nun imalat sektöründe en son sırada yer aldığı görülmüştür.

TOPSİS sonuçlarına göre yapılan genel ve sektörel sıralamalarda denetim görüşleri türlerinin sonraki yılın finansal verilerine olumsuz etki ettiği görülmektedir.

Araştırmaya dâhil edilen işletmelerin cari oranlarından imalat, elektrik, gaz ve su madencilik sektörlerinin TCMB ortalamalarının altında olduğu ve bu durumun likidite risklerini artırdığı gözlemlenmiştir. Varlık devir hızlarının düşük olması, denetim görüşü türlerinin operasyonel verimlilik üzerinde olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir. Eğitim, sağlık ve spor sektörü dışında kalan işletmelerin TCMB ortalamasına göre finansal kaldıraç oranlarının yüksekliği; denetim görüşlerinin ilgili işletmelerin finansal risklerini artırdığını ortaya koymaktadır. Denetim görüşü türlerinin farklı sektörlerdeki esas faaliyet kârlılık oranlarına olan etkilerinin sektörel bazda değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Satışlardaki büyüme oranlarının

imalat sektörü dışında düşük olması, denetim görüşlerinin işletmelerin pazar performanslarını ve büyüme stratejilerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, denetim görüşü türlerinin finansal performans üzerindeki etkilerinin sektörel bazda farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak tüm oranlar birlikte değerlendirildiğinde, *olumlu* görüş dışında denetim görüşü alan işletmelerin sonraki yılın finansal verilerine olumsuz bir etkisinin olduğu ancak yapılan sıralamalarda *sınırlı olumlu* görüş türünün olumsuz etkisinin *görüş vermekten kaçınma* görüşü türüne göre daha az oranda olumsuz bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Sonraki çalışmalarda, her bir denetim görüş türü özelinde araştırmaya dâhil edilen dönem aralıkları genişletilerek yapılacak olan çalışmaların bu alandaki literatürü güçlendireceği düşünülmektedir.

Yazar Katkıları: Metnin tamamı tek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çıkar Beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

Akgüç, Ö. (2017). *Mali tablolar analizi*. (16. Baskı). İstanbul: Arayış Basım ve Yayıncılık

Acar, M. ve Temiz, H. (2019). Denetçi görüşlerinin pay senedi getirileri üzerindeki etkisi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (58), 173-194.

Aydoğan, C., Yereli, A. N. (2021). Bankacılık sektöründe bağımsız denetim görüşünün hisse senedi getirileri üzerine etkisi: borsa istanbul uygulaması. *Izmir Democracy University Social Sciences Journal Idusos*, 4(1), 57-86.

Chamodrakas, I., Leftheriotis, I., Martakos, D. (2011). In-Depth analysis and simulation study of an innovati ve fuzzy approach for ranking alternatives in multiple attribute decision making problems based on TOPSIS. *Applied Soft Computing*. 11(1), 900-907.

Islahuzzaman, Taufani, E., Raden, S. H. (2020). The effects of profitability and investment decisions on receipt of going concern audit opinions. *Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/Egyptology* 17(4), 3361-3376.

Kara, S. (2015). Denetim görüşlerinin hisse senedi anormal getirileri üzerine etkisinin 2009-2014 yılları bazında ölçülmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 2015-1, 137-152.

Korkmaz, Ö. F. (2023). *Türk Bankacılık Sektörünün 2006-2021 Yılları Arasında AHP ve TOPSİS Yöntemi ile Finansal Performansının Ölçülmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Giresun Üniversitesi.

Maharani, A., Yandi, A. (2023). The Influence of Audit Quality, Company Financial Condition, Previous Year's Audit Opinion, Company Growth on Acceptance of *Going Concern Audit Opinion* in Companies Listed on the IDX. *Dinasti Accounting Review*. 1(1). 32-39.

Nadaban, S., Dzitac, S., Dzitac, I., (2016). Fuzzy TOPSIS: A General View, *Procedia Computer Science*, (91), 823 – 831.

Ocak, M. (2016). Kâr yönetimi, bağımsız denetim görüşü ve denetim firması değişimi arasındaki ilişkiler: borsa istanbul imalat sektörüne yönelik bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 7(3), 89-110.

Hewage, Y. M., Ediriwickrama, T. C. (2022). The Effect of auditors' report on earnings persistence: evidence from listed entities of sri lanka. *International Journal of Auditing and Accounting Studies*, 4(1), 1-20.

Hwang, C. L., Yoon, P. (1981). *Multiple attribute decision making in: lecture notes in economics and mathematical systems*. Springer, Verlag-Berlin, Germany.

Putri, R. L., Lambut, A. K., Wahyono, E., Hadi, A. H. (2022). Factors influencing auditors' going concern opinion. *The International Journal of Accounting and Business Society*, 30(3), 1-10.

Satır, H., Koca, N. (2023). Olumlu bağımsız denetçi görüşü ile kârlılık oranları arasındaki ilişkinin TOPSİS yöntemiyle değerlendirilmesi: BİST'te bir uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 76, 113-125.

Stojanovic, J., Dordevic, M. (2023). Do audit opinions affect earnings persistence?. *6th International Scientific Conference ITEMA 2022* 'de sunulan bildiri, Berlin, 71-80.

Sönmez, F., Baysal, G., Anik Baysal, I., Bademcioğlu, M. (2023). Determining the financial performances of BIST100 energy companies by TOPSIS method.. *Press Academia Procedia (PAP)*, 16, 149-155.

Sylvia, D., Zulhelmi, Sabri, (2024). The Influence Of Profitability, Company Growth, And Previous Audit Opinions On Going Concern Audit Opinions (Case Study of JII70 Company on the Indonesian Stock Exchange 2018 -2021). *Gudang Jurnal Multidisiplin Ilmu*, 2 (1), 369-377

Şahin, A. (2017). *Bulanık Ortamda AHP ve TOPSİS Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Kullanılarak Robot Seçimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.

Şahin, Y., Akyer, H. (2011). Ülke kaynaklarının verimli kullanımı: 4x4 arama ve kurtarma aracı seçiminde AHS ve TOPSİS yöntemlerinin uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3 (5), 72-87.

Yaşar, F., Bolat, İ. (2023). BRICS ülkeleri ile Türkiye'nin, ekonomik performansının dış ticaret verileri kapsamında TOPSİS yöntemi ile incelenmesi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2),181-194